

Місто (стислий переказ)

Валер'ян Підмогильний

I частина. Степан Радченко разом з односельцями Надійкою і Левком дісталися Дніпром до Києва на навчання. Степан оселився на Подолі, у дядькового знайомого крамаря Гнідого. Спочатку він жив у столярній майстерні поряд з коровами, спав на дошках, їв черствий хліб із салом. Степан пішов до інституту, але треба було ще пройти приймальну комісію, намагався влаштуватися на роботу, проте його ніхто ніде не чекав, незважаючи на заслуги перед революцією. Він навідався до Левка, потім до Надійки, яка все більше йому подобалася. І ось нарешті Радченко склав іспити — і став студентом. Господар Гнідий запропонував Степанові перебраться жити в будинок, на кухню, але за це він має допомагати по господарству. У Надійки на квартирі збиралося товариство.

Один з юнаків запропонував відвідати літературну вечірку. Степан із заздрістю слухав майстерне читання творів молодих і вже відомих письменників, а також оплески, якими обдаровувала митців вдячна аудиторія. Радченко вирішив написати оповідання про свою бритву, якою як полонений повстанець викупився у черкеса з денікінського полону, а потім повернув її собі, бо того солдата було вбито. "Долю своєї бритви він підніс до історії громадянської війни, зробив її символом виборюваної влади". Підписав свій твір більш благородним ім'ям "Стефан Радченко". Він поніс оповідання відомому літературному критику Світозарову, але той навіть не захотів з ним розмовляти. Знищений і принижений, він пішов до Надійки.

Гуляючи в парку, він грубо схопив її в обійми й стиснув так сильно, що дівчина розплакалася. Степан сказав, що йде від неї назавжди. Уночі до Степана почала приходити дружина Гнідого, Тамара Василівна. Коли її син Максим дізнався про таємні нічні зустрічі матері з квартирантом, то вчинив бійку зі Степаном і покинув дім. Радченко мав успіхи в навчанні. Професор, який приймав іспит з української мови, був здивований глибокими знаннями хлопця, а коли дізнався про те, що він живе в матеріальній скруті, порадив читати лекції з української мови на курсах для держслужбовців. Так Степан і зробив. Заробивши грошей, хлопець купив новий одяг і переїхав до кімнати знайомого Бориса. На курсах Степан познайомився з поетом Вигорським, якого слухав на літвечірці, вони потоваришували.

II частина. Хоч Степан і позбувся злиднів, проте й далі жив скромно. Його твори почали друкувати в журналах, хлопець був на десятому небі. Він познайомився з городянкою Зоською, коли купував лотерею. Степан все більше захоплюється Зоською, передусім її непередбачуваністю й невгамовністю. Він дарує їй цукерки й квіти, водить до театру й кіно. Радченко відвідує редакцію журналу, бере участь у літературних дискусіях.

Покидає університет і більше читає лекцій української на курсах. Приходить звістка, що збірку оповідань Степана опублікують і йому належить отримати гонорар у

350 карбованців. Якось хлопець зустрів земляка Бориса, той розповів йому, що одружується. Радченко за описом упізнав Надійку, і йому стало прикро: "Гидким злочином уявлялося йому обернути блакитнооку Надійку в куховарку, прибиральницю, в охорони^ пісного добробуту молодого міщанина". Вийшла друком збірка оповідань Стефана Радченка. Згодом його обирають на посаду секретаря журналу — і він з головою поринає в роботу. Степанові захотілося затишнішої квартири, тим паче його доходи це дозволяли. Коли Радченка обрали до культкомісії місцевкому, йому все важче стало знаходити час для зустрічей із Зоською.